

Слободяник Ю. Б.,

д.е.н., професор, професор кафедри аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

Чижевська Л. В.,

д.е.н., професор,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

АУДИТ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Для ефективного відновлення економіки та соціальної інфраструктури, яка постраждала від наслідків війни, важливо забезпечити прозорість використання публічних коштів. Прозорість дій влади, зокрема у сфері управління державними фінансами, сприяє побудові та підтримці довіри до неї з боку міжнародних партнерів, донорів, а також платників податків всередині країни.

Багаторічна підтримка Європейського Союзу у розвитку державного сектору України спрямована на підвищення прозорості державних органів, що вимагає проведення зовнішнього незалежного аудиту відповідно до міжнародних стандартів. З цією метою в Україні протягом останніх чотирьох років за підтримки ЄС реалізовувався проєкт «Зміцнення потенціалу зовнішнього аудиту відповідно до міжнародних стандартів» (EU4ACU).

Метою проєкту є підвищення ефективності контролю за державними ресурсами через підвищення якості зовнішнього аудиту бюджетних коштів. Проєкт спрямований на посилення інституційного потенціалу Рахункової палати для проведення зовнішнього аудиту відповідно до стандартів ISSAI та інтеграцію принципів і стандартів INTOSAI у нормативно-правову базу Рахункової палати [1]. Важливим результатом реалізації проєкту має стати, зокрема, прискорення вступу України до ЄС (глава 32 «Фінансовий контроль» щорічної доповіді щодо розширення в контексті ЄС і подання української заявки на членство в Європейському Союзі).

Протягом 2020-2024 років проєкт реалізовувався за такими компонентами: наближення нормативно-правової бази та регуляторні зміни; інституційний розвиток; удосконалена методологія аудиту; посилення спостережних механізмів та комунікації щодо ключових результатів роботи Рахункової палати.

Найбільшим досягненням за час реалізації проєкту стала розроблена за підтримки міжнародних та національних експертів та ухвалена Рахунковою палатою методологія здійснення аудитів за вимогами стандартів ISSAI: планування і проведення фінансового аудиту, аудиту відповідності та аудиту діяльності (ефективності), нагляд за аудиторською роботою та контроль якості аудиту, нагляд за впровадженням рекомендацій аудиту. Сьогодні Рахункова палата вже має досвід проведення пілотних аудитів різних видів.

У сфері фінансового аудиту протягом періоду впровадження проєкту досягнуто наступне:

- проведено навчання аудиторів основам бухгалтерського обліку в державному секторі (2021 рік);
- розроблено методологію здійснення фінансових аудитів за стандартами ISSAI (2021 рік);
- проведено навчання працівників Рахункової палати щодо застосування методології фінансових аудитів (2021 рік);
- виконано пілотні фінансові аудити: Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (2021 рік), фінансової звітності спеціального призначення за проєктом «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів», що підтримується позикою Міжнародного банку реконструкції та розвитку (2024 рік), Державної інспекції ядерного регулювання України (2024 рік) та інші;
- розроблено та затверджено методологію фінансового аудиту консолідованої фінансової та зведеної бюджетної звітності (2023 рік);
- виконано пілотний аудит консолідованої фінансової звітності Міністерства аграрної політики та продовольства України за 2023 рік (2023-2024 рр.).

Крім того, було розроблено та запроваджено підходи до: стратегічного та річного планування діяльності Рахункової палати; секторного аналізу, результати якого є базою для планування конкретних аудитів; рекомендацій щодо управління людськими ресурсами у вищому органі аудиту; багаторівневої системи забезпечення якості аудитів та її моніторингу тощо. Особливої уваги заслуговує налагодження співробітництва з Парламентом, Президентом, Урядом, покращення комунікації з медіа.

При реалізації проєкту було виявлено низку проблем, які стоять на заваді швидкій імплементації зовнішнього незалежного аудиту за стандартами ISSAI. Насамперед, це стосується необхідності внесення змін до чинного Закону України «Про Рахункову палату». Разом з тим стали очевидними завдання у сфері розвитку бухгалтерської і аудиторської професії в державному секторі, що потребують невідкладного вирішення, а саме:

- підготовка бухгалтерів і аудиторів зі знанням НП(С)БОДС, IPSAS, EPSAS;
- підготовка фахівців, спроможних будувати і підтримувати ефективну систему внутрішнього контролю бюджетних установ;
- подальша розбудова функції внутрішнього аудиту в державному секторі;
- залучення незалежних аудиторів до фінансових аудитів розпорядників бюджетних коштів;
- підготовка аудиторів зі знанням ISSAI та забезпечення їх безперервного професійного розвитку;
- узагальнення кращих практик контролю якості аудитів у державному секторі.

Вирішення окреслених завдань сприятиме пришвидшенню реалізації аудиту державного сектору за міжнародними стандартами в Україні.

Література

1. Зміцнення потенціалу зовнішнього аудиту відповідно до міжнародних стандартів (EU4ACU). URL: <https://rp.gov.ua/IntTechAss/StrExtAudit/?id=1325>.